Kom naar buiten!

Spelen, sporten, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte

Beweeg- en speelruimtebeleidsplan
Versie: 6 februari 2025

Samenvatting

Doel van deze visie is om alle Bornenaren te verleiden om meer en vaker buiten te laten spelen, sporten en bewegen. Om zo een gezond en actief leven te stimuleren, leefbaarheid te vergroten en sociale cohesie te versterken.

Om dit te realiseren zijn er 10 thema's geformuleerd:

1. **Uitdaging en diversiteit;** op de speellocaties stimuleren we risicovol spelen om zo de ontwikkeling van kinderen (motorisch, cognitief, zelfvertrouwen, weerbaarheid) te stimuleren. Daarmee leggen we een brede basis voor een leven lang gezond bewegen. Onder diversiteit verstaan we verschillende speelomgevingen conform de Schijf van Vijf: traditionele speelplek, bespeelbaar groen, trapveldje, pleintje, veilige routes. Maar ook diversiteit qua inrichting & doelgroepen.

2. **Inclusief spelen**; Van meekijken naar meespelen. In de gemeente Borne willen we het mogelijk maken dat alle kinderen samen kunnen spelen. Daarom richten we minimaal twee openbare speellocaties in tot samenspeelplek.

3. **Dichtbij**; Dichtbij is relatief en voor een kind van 4 jaar betekent dichtbij iets anders dan voor een volwassene. Wij kijken daarom op verschillende manieren naar voorzieningen en de afstand. We streven naar een goede spreiding van wijk/bovenwijkse-, buurt- en straatvoorzieningen. Ook brengen we de speelbuurten in kaart. Dit zijn gebieden die worden begrensd door (harde) barrières als een drukke en/of doorgaande weg (auto en/of fiets), spoorlijn, watergang of een meer psychologische buurtgrens als een industrieterrein of juist een plein of park. Iedere speelbuurt heeft diverse buurt- en straatvoorzieningen conform de Schijf van Vijf.

4. **Landschappelijke inpassing en vergroening**; Spelen in het groen daagt uit. Niet iedere speellocatie hoeft 'natuurlijk' te zijn aangelegd, maar vergroening is bij nieuw aan te leggen locaties wel een belangrijk aandachtspunt voor het creëren van beleving, het verlengen van het verblijf en voor het bieden van schaduw.

5. **Van 0 tot 100 jaar;** Dit speelbeleid omvat niet alleen de speellocaties, we hebben ook aandacht voor beweegruimte voor jongeren, volwassenen en senioren. Daarvoor richten we (boven)wijkse buiten sportvoorzieningen in voor ongeorganiseerde sporters en versterken we de bestaande hardloop en wandelstructuren.

6. **Openbaar toegankelijke schoolpleinen**; Het is zonde dat schoolpleinen niet buiten schooltijd toegankelijk zijn. Het schoolplein kan in de speelbuurt namelijk een belangrijke schakel vormen. Daarom is in dit speelbeleid opgenomen de 'Handreiking voor scholen met speelvoorziening op het schoolplein' te actualiseren en te continueren.

7. **Recreatieve sport- en beweegplekken;** De recreatieve sport- en beweegplekken in Borne zijn veelal voorzien met voetbalgoaltjes. Maar buitensport is meer. Bij uitbreiding en omvorming zetten we in op diversiteit qua speel- en sportaanbod in de speelbuurt en omarmen we nieuwe sporten als freerunning, calisthenics, skaten.

8. **Verbinding tussen hardware, software, orgware;** Een leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen, spelen en te sporten wordt door Kenniscentrum Sport & Bewegen gedefinieerd als een beweegvriendelijke omgeving (BVO). Deze definitie van een beweegvriendelijke omgeving is nadrukkelijk breder dan alleen de fysieke omgeving en voorzieningen (hardware). Het gaat ook om de activiteiten (software) en de organisatie (orgware). Hierin trekken we samen op met JOGG en BorneSport en hun netwerkpartners.

9. **Ruimte voor jongeren om te 'zijn';** Voor jongeren in Borne is er in de buitenruimte geen speciaal voor hen ingerichte ruimte. Gevolg, ze hangen op plekken waar je dat liever niet ziet. Door als gemeente zelf een hangplek te faciliteren op een gewenste plek, bieden we ruimte voor de jeugd én creëren we toezicht. In samenwerking met team jeugd, Skillz en de jongeren zijn er in een pilotproject drie JOPS gerealiseerd. Deze resultaten zullen worden gemonitord.

10. **Inspelen op wensen en behoeften inwoners;** Bij iedere nieuwe ontwikkeling worden inwoners actief betrokken. Wensen en behoeften worden geïnventariseerd, inrichtingskeuzes worden voorgelegd en besproken en ook wanneer de plannen gereed zijn, is inspraak door bewoners een goede manier om draagvlak te versterken en kan een stap worden gezet om bewoners zelf een actieve rol te laten spelen in hun omgeving (bv. rollen in toezicht en beheer). Buiten de ontwikkelagenda om kunnen er verzoeken en wensen van inwoners ontstaan. Deze worden afgewogen en indien passend binnen het beleid en beschikbare middelen opgepakt.

0-meting

Speelplan heeft in 2023 de speelruimte in Borne in kaart gebracht. Tijdens de 0-meting zijn de speellocaties in Borne, Hertme en Zenderen geïnventariseerd en beoordeeld op toegankelijkheid, diversiteit en gebruikswaarde. De gemeente beschikt over 114 formele speelplekken verspreid over 8 wijken en dorpskernen, aangevuld met schoolpleinen en sportlocaties. Het speelaanbod richt zich vooral op kinderen van 4-12 jaar, maar er is beperkte uitdaging voor oudere kinderen en weinig inclusiviteit voor mindervaliden. Barrières zoals spoorwegen en drukke wegen beïnvloeden de toegankelijkheid van speelbuurten.

De speelplekken hebben vaak een natuurlijke inrichting, maar missen variatie in toestellen. Vrije ruimtes rondom speelplekken, meestal met gras en bomen, bieden informele speelruimte, maar de mogelijkheden op verharde ondergronden zijn beperkt door geparkeerde auto's en smalle straten. Sportvoorzieningen, zoals trapveldjes en tafeltennistafels, zijn aanwezig, maar urban sports en uitdagendere opties zijn schaars. Schoolpleinen zijn belangrijke aanvullingen, maar veelal versteend en niet klimaatbestendig.

Borne is een groene gemeente, maar wateroverlast beperkt soms de bruikbaarheid van speelplekken. Informeel spel vindt vooral plaats in openbaar groen, met grasvelden en bomen, die vaak ook bijdragen aan biodiversiteit. Over het algemeen is het speelaanbod uitgebreid, maar er is ruimte voor meer diversiteit, inclusiviteit en duurzaamheid.

Uitvoeringsplan

Na het vaststellen van deze visie en het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte zal een uitvoeringsagenda worden opgesteld.

Inhoudsopgave

Samenvatting 1
0-meting 2
Uitvoeringsplan 2
Inhoudsopgave 3
1. Inleiding 4
1.1 Cijfers buitenspelen en beweeggedrag 4
1.2 De waarde van spelen, sporten en bewegen 5
1.3 Trends spelen, sporten en bewegen 6
1.4 Landelijke kaders 8
1.5 Raakvlakken ander gemeentelijk beleid 8
1.6 Wensen inwoners 10
1.7 Doelgroepen 10
1.8 Proces 11
2. Openbare ruimte: dé plek voor beweging 12
2.1 Ruimtelijke niveaus 12
2.2 Speelbuurt 12
2.3 Schijf van Vijf 13
3. 0-meting 14
3.1 bevindingen 14
3.2 Aanbevelingen 16
4. Visie spelen en bewegen in de openbare ruimte 17
4.1 Thema's & ambities 17
5. Aan de slag! 21
5.1 Kansenkaart Borne 21
5.2 Kansenkaart Hertme 21
5.3 Kansenkaart Zenderen 22
Bijlage 1. SROI 23

1. Inleiding

Het gemeentelijke speelbeleid dateert van 2006 en is toe aan vernieuwing en verbreding. Vernieuwing omdat de behoeften van bewoners anders zijn dan in 2006 en er nieuwe inzichten zijn op het gebied spelen en bewegen in de openbare ruimte. Verbreding omdat je niet alleen een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving inricht voor jonge kinderen, maar juist ook de kansen wilt benutten die dit biedt voor 0-100 jaar.

1.1 Cijfers buitenspelen en beweeggedrag

Buitenspelen is een van de belangrijkste vormen van bewegen. Kinderen die veel buitenspelen zijn over het algemeen vaak actiever. Eén op de vijf kinderen speelt elke dag buiten, bijna één op 6 kinderen speelt nooit buiten. Het zijn vooral de kinderen tussen de 6 en de 12 jaar die het vaakst buiten spelen. Kinderen van ouders die theoretisch zijn opgeleid spelen minder vaak buiten dan kinderen van praktisch opgeleide ouders. Uit cijfers van de GGD Twente blijkt dat in Borne slechts 43% van de kinderen in de leeftijd 2 – 12 jaar dagelijks buiten speelt. Dat percentage ligt lager dan het gemiddelde in Twente (45%).

Kijken we naar het beweeggedrag van Nederlanders dan zien we dat sinds 2020 een negatieve trend zichtbaar is qua aantal Nederlanders dat voldoet aan de Beweegrichtlijnen. Met name jongeren tussen de 12 en 18 en 65 plussers blijven achter[1].

Kijken we naar het beweeggedrag van de Bornenaar dan zien we een iets positiever beeld. Onderstaande tabel toont het percentage personen van 18 jaar en ouder die voldoet aan de beweegrichtlijn.

	2016	2016	2016	2020	2020	2020
Beweegrichtlijn (%) - Leeftijd	**<18 jaar**	**18 tot 65**	**65 jaar +**	**<18 jaar**	**18 tot 65**	**65 jaar +**
Borne	50,9	55,1	39,7	54,4	58,0	43,2

Uit bovenstaande tabel kunnen we concluderen dat het percentage personen die voldoet aan de beweegrichtlijn het hoogst is in de leeftijdscategorie 18 tot 65 jaar. Sinds 2016 is het percentage personen die voldoet aan de beweegrichtlijn in Borne gestegen met 2,9%. Recentere cijfers zijn op gemeentelijk niveau nog niet bekend. Landelijk zien we vanaf 2020 een negatieve trend. Deze is met name ingegeven door Corona.

Kortom: Er is werk aan de winkel. Deze visie gaat over het ontwikkelen van een gezonde leefomgeving waarin inwoners worden uitgedaagd om meer en vaker te spelen, bewegen en te sporten in de buitenlucht. Het beschrijft wat het belang hiervan is en wat de fysieke basis van de woonomgeving moet bieden. Zoals diversiteit, uitdaging, groen en ruimte voor vrij spel. In deze visie beschrijven we thema's en ambities die bijdragen aan realisatie van het doel om alle Bornenaren, met of zonder beperking, meer en vaker buiten te laten spelen, sporten en bewegen.

[1] https://www.rivm.nl/leefstijlmonitor/bewegen

1.2 De waarde van spelen, sporten en bewegen

Een openbare ruimte die uitnodigt tot spelen, sporten, bewegen en ontmoeten draagt bij aan een leefbare en gezonde leefomgeving. In deze paragraaf lichten we de waarde van spelen, sporten en bewegen toe.

1.2.1 Beweegvriendelijke omgeving

Een beweegvriendelijke omgeving is een omgeving die beweeg-, sport- en speelgedrag stimuleert en faciliteert. Met stimulering bedoelen we het proces van het aanzetten tot bewegen en met faciliteren het mogelijk maken van beweeggedrag.

Een beweegvriendelijke omgeving:

- stimuleert mensen om te sporten en bewegen, en verbetert daarmee hun fysieke conditie en motorische vaardigheden;
- bevordert de mentale gezondheid en het welzijn van inwoners;
- draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen door bewegen, leren en spelen te faciliteren;
- helpt om chronische aandoeningen, waaronder obesitas, te voorkomen, doordat mensen meer gaan bewegen;
- kan bijdragen aan klimaat adaptatie en de biodiversiteit vanwege het aanwezige groen en blauw;
- draagt bij aan de leefbaarheid en sociale cohesie, doordat een beweegvriendelijke omgeving schoner en stiller is en minder last heeft van criminaliteit;
- kun je gezond en actief opgroeien én oud worden, doordat deze veilig is en voldoende voorzieningen en faciliteiten heeft om te kunnen spelen en bewegen.

(Rauws & Noordzij, 2013)

1.2.2 Belang van buitenspelen

Dat kinderen steeds minder buiten spelen komt o.a. doordat ze speeltuinen saai vinden. Sommige speelplekken zijn inderdaad weinig uitdagend en spannend. De beschermende, risicomijdende houding van veel ouders en verzorgers draagt evenmin bij aan het buitenspelen.

Buiten spelen is niet alleen leuk, het is ook onmisbaar voor de ontwikkeling van kinderen en volwassenen. Kinderen die buiten spelen ontwikkelen zich gezonder, slimmer en socialer. Het is niet voor niets dat het Recht op (buiten) spelen is vastgelegd en beschermd in het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties.

In de zandbak spelen, hutten bouwen en in bomen klimmen is goed voor de motorische ontwikkeling van kinderen. Kinderen die buitenspelen oefenen onbewust hun spieren, behendigheid, evenwicht, coördinatie en het uithoudingsvermogen. Belangrijk, want we zien al jaren dat de motorische ontwikkeling van kinderen achteruit gaat.

Maar buitenspelen heeft meer voordelen. Zo ontwikkelen kinderen bijvoorbeeld ook hun zelfvertrouwen, geheugen en concentratie (van Gelder, 2020) Ook hersenwetenschapper Erik Scherder bevestigt dit: “Het kinderbrein heeft uitdaging nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Daar worden kinderen niet alleen slimmer van, ze ontwikkelen belangrijke vaardigheden waar ze de rest van hun leven profijt van hebben.”

1.2.3 Sporten en Bewegen

Bewegen en sporten is belangrijk. Het houdt mentaal en fysiek fit en gezond. Daarbij zien we dat de afgelopen jaren met name de populariteit aan sporten & bewegen in de buitenlucht is toegenomen. Recent onderzoek toont aan dat 70% van de Nederlanders maandelijks gebruik maakt van de buitenruimte om te sporten en bewegen (van Holsteijn & Scholte, 2023).

Uit een SROI berekening van Kenniscentrum Sport blijkt dat wanneer 10% van de Borneraar die niet voldoet aan de beweegrichtlijnen en dit structureel wel zou gaan doen, dit leidt tot jaarlijks gemiddeld € 1.595.783 euro aan maatschappelijke opbrengsten over de hele levensloop van deze groep (bijlage 1) .

1.2.4 Ontmoeten

Dagelijks ontmoeten mensen elkaar; thuis, op school, op straat of op het sportveld. Speeltuinen, recreatieve openbare ruimte en sport & beweegplekken zijn belangrijke locaties om elkaar te ontmoeten. Het creëren van die ontmoetingsplekken draagt bij aan het tegengaan van eenzaamheid en bevordert het veiligheidsgevoel. Ook groen draagt hieraan bij. Natuur in je woonomgeving zorgt er ook voor dat je mensen ontmoet. Bijvoorbeeld tijdens een wandeling of als je op een bankje zit in het park. Wie mensen ontmoet, eenmalig of frequent, voelt zich gelukkiger, meer betrokken bij de buurt en veiliger in de wijk. Ontmoetingen verbeteren ook de contacten en wederzijds begrip.

Met name voor de jongeren in Borne is weinig buitenruimte beschikbaar. Sportveldjes zijn standaard ingericht met goaltjes en beiden weinig ruimte voor ontmoeten. Vanuit team jeugd, onderwijs en Wijkracht is de wens uitgesproken om te komen tot een aantal Jongerenontmoetingsplek (JOP) in de gemeente Borne. Deze plekken helpen de jongerenwerkers om in contact te komen en blijven met de jongeren om zodoende een vertrouwensband op te bouwen en signalen op te pikken.

1.3 Trends spelen, sporten en bewegen

1.3.1 Natuurlijk spelen

Het is wetenschappelijk bewezen dat kinderen in een natuurlijke omgeving meer bewegen. Daarnaast ervaren kinderen op een natuurlijke speelplek een groter gevoel van vrijheid en neemt het vermogen om nieuwe dingen te ontdekken, zich te verwonderen en het ontwikkelen van creatief spel toe (De Baaij, 2008).

Een natuurlijk speellocatie kenmerkt zich door natuurlijke materialen en speelaanleidingen. Je kunt spelen en bewegen (klimmen, klauteren, zwieren, glijden en rennen), de natuur beleven (ervaren en leren door te ontdekken, voelen, ruiken, proeven, kijken en beleven), rust vinden (kijken, uitrusten, praten, zitten, chillen, kletsen en verzinnen) en creatief spelen (los materiaal, bedenken, maken, rollenspel, samenwerken en verzinnen).

Uit onderzoek van de WUR (Van den Berg, Koenis & Van den Berg, 2007) blijkt dat kinderen in een natuurlijk omgeving meer gevarieerd speelgedrag vertonen dan in een locatie met vaste vorm. Geconcludeerd kan worden dat spelen in de natuur bijdraagt aan en eventwichtige, gezonde ontwikkeling waarbij verschillende ontwikkelingsgebieden tegelijk aan bod komen.

1.3.2 Risicovol spelen

Het belang om risicovol spelen te stimuleren neemt toe. Het is een hot item, dat soms haaks staat op de wet en regelgeving. Dat spanningsveld komen we in de praktijk tegen bij de certificering van toestellen en speellocaties. Maar dat is geen reden om dit uit de weg te gaan. Sterker nog het is heel belangrijk om risicovol spelen te stimuleren. Door kinderen al vanaf jonge leeftijd risico's te leren inschatten, verklein je de kans op verwondingen op de lange termijn. Uit internationaal wetenschappelijk onderzoek weten we dat risicovol spelen veel voordelen heeft voor het kind. Want als kinderen uitdagingen aangaan en hun grenzen verleggen, dan:

- Ontwikkelen ze hun spieren en worden ze motorisch vaardiger
- Worden ze zelfverzekerder en kunnen ze zichzelf beter redden
- Worden ze socialer
- Leren ze angsten overwinnen
- Ontwikkelen ze doorzettingsvermogen

Doordat het kind van de eigen fouten leert en zelf een oplossing moet bedenken, leert het kind bewust te kiezen of het een bepaald risico wel of niet moeten nemen. Kinderen leren zo inschatten of ze de uitdaging aan kunnen gaan, of ze er toe in staat zijn en of de omstandigheden goed zijn. Deze leercurve maakt de kans op verwondingen kleiner, nu en in de toekomst.

1.3.3 Inclusief spelen

Samenspelen is leuk en leerzaam voor elk kind. Maar voor kinderen met een beperking schiet het er vaak bij in. Veel speelplekken zijn voor hen slecht toegankelijk. De gevolgen daarvan zijn groot. Kinderen die niet samen kunnen spelen worden geremd in hun ontwikkeling, hebben weinig tot geen vriendjes in de buurt, ervaren dat ze er niet bij horen en voelen zich eenzaam. Deze negatieve ervaringen dragen zij de rest van hun leven met zich mee. Om aandacht te vragen voor inclusief spelen is in 2019 het Samenspeelakkoord gepresenteerd door het Ministerie van VWS, Jantje Beton en de Speeltuinbende. Zij stellen dat om samen spelen mogelijk te maken, een speelplek aan drie voorwaarden moet voldoen: iedereen voelt zich er welkom, kinderen kunnen bij de speelaanleidingen komen en ze kunnen ook daadwerkelijk meespelen.

1.3.4 Urban Sports

Urban sport is een verzamelnaam voor sport- en beweegactiviteiten waarbij je je vaardigheden laat zien in de bebouwde omgeving. Het is niet eenvoudig gebleken een betrouwbaar beeld te krijgen van de ontwikkeling van vormen van urban sport en outdoor fitness. Lange tijd werden nieuwe activiteiten niet expliciet in onderzoek onderscheiden, maar samengenomen onder de categorie overig. In recentere peilingen gebeurt dit wel. Op basis van de beschikbare cijfers is de beoefening van een aantal urban sports door het Mulier Instituut nader geanalyseerd: bootcamp, calisthenics, freerunning, skateboarden, skeeleren/skaten. Al met al blijkt de deelname aan deze urban sports de laatste jaren flink toegenomen.

1.3.5 Aantrekkelijke buitenruimte voor ouderen

Ouderen blijven langer zelfstandig thuis wonen. Dat heeft invloed op de inrichting van de openbare ruimte. Wanneer je ouderen wilt stimuleren tot gezond gedrag is het van belang dat de omgeving interessant wordt gemaakt. Bijvoorbeeld voor het maken van een ommetje. Het is dan nodig stoepen

voldoende breed en vlak te maken, groen aan te brengen en bankjes te plaatsen. Zodat ook even stilgezeten kan worden en mensen elkaar kunnen ontmoeten.

1.4 Landelijke kaders

Er zijn verschillende mensenrechtenverdragen die als kader voor het beleid dienen. Zo is er het VN verdrag over de Rechten van het Kind. Dit is een juridisch instrument, maar ook richtinggevend voor beleid en pedagogisch handelen. Aan het recht op spel is een apart artikel gewijd: artikel 31, dat handelt over het recht op vrije tijd, spel en recreatie.

Daarnaast is er het Samenspeelakkoord, waarin staat dat partners samen spelen voor álle kinderen mogelijk maken. Ook voor kinderen met een beperking. De raad heeft hiertoe een motie aangehouden om in Borne twee samenspeelplekken te ontwikkelen, passend binnen deze kaders.

De veiligheid van speeltoestellen is geregeld in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen 2023 (WAS 2023). Dit Warenwetbesluit heeft betrekking op het ontwerp- en fabricageproces, de keuring voor de ingebruikname, Nederlandstalige gebruiksaanwijzing met aanwijzingen, veiligheidsinstructies, waarschuwingen en andere relevante informatie, het bijhouden van een logboek of actueel dossier en het verrichten van onderhoudswerkzaamheden.

Het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen is van toepassing op onder andere speeltoestellen in de publieke ruimte. In deze wet staat een verwijzing naar de Europese Normen voor speeltoestellen en bijbehorende valdempende ondergronden. Wanneer een toestel en de ondergrond aan deze normen voldoet, wordt er een beoogd niveau van veiligheid gehaald.

1.5 Raakvlakken ander gemeentelijk beleid

1.5.1 Borns Akkoord 2022 - 2026

De gemeente Borne is een groeigemeente waar mensen graag wonen of verblijven en ondernemers volop kansen zien. De gemeente heeft een vitale gemeenschap.

Goede voorzieningen moeten voor iedereen bereikbaar zijn. De gemeente Borne is een inclusieve samenleving, waarin iedereen kan meedoen en wordt gehoord, ongeacht afkomst, geaardheid of beperking. Daarom blijft de gemeente investeren in zaken die daar recht aan doen én kansen scheppen voor de toekomst: van meedoen en gezondheid tot onderwijs en bestaanszekerheid en van goede infrastructuur tot en met duurzaamheid en leefbaarheid. Wie in Borne, Hertme of Zenderen woont, werkt of recreëert voelt dat er oog en oor is voor de dingen die de mensen raken. De gemeente Borne, een betrokken gemeenschap met een inclusieve en gastvrije blik op de toekomst gericht!

1.5.2 MijnBorne 2030

De toekomstvisie MijnBorne2030 is in 2022 opgefrist en in dit document staat het volgende genoemd: “Borne investeerde in spelen, recreëren, ontmoeten en uitgaan. Daarbij werd ook gedacht aan voorzieningen voor kinderen met een beperking. Ook de oudere jeugd voelde zich gezien en gehoord. Samen met o.a. Kulturhus Borne en het jongerenwerk werd steeds gezocht naar mogelijkheden en plekken voor ontspanning en ontmoeting.”

1.5.3 Omgevingsvisie

De Omgevingswet vereist dat het Rijk, provincies en gemeenten een omgevingsvisie hebben. In deze visie staan hoofdzakelijk ambities en doelen voor de lange termijn ten aanzien van de fysieke leefomgeving. Op dit moment werkt de gemeente Borne aan een Contourennota voor de Omgevingsvisie. Deze visie is een onderlegger voor deze documenten.

1.5.4 Visie op Sport & Bewegen in Borne

In de visie op Sport & Bewegen in Borne staat opgenomen dat er mogelijkheden worden geboden tot bewegen in de openbare ruimte. En dat er winst te behalen is om het gebruik van de faciliteiten meer te stimuleren van speelveldjes, beweegtuinen, schoolpleinen, speelplekken, verlichte hardlooproutes en het freerunning parcours Wensinkhof. Daarbij is samenwerking van cruciaal belang tussen sportverenigingen, onderwijs, welzijn en private partijen.

1.5.5 SPUK / GALA

Het Sportakkoord is samen met het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord onderdeel van de brede SPUK regeling. Op dit moment werkt de gemeente Borne aan de uitwerking van de Brede SPUK. Vanuit de SPUK is er aandacht voor de fysieke leefomgeving die uitnodigt tot spelen, bewegen en ontmoeten en daarbij een bijdrage levert aan gezondheidsdoelstellingen.

1.5.6 Mobiliteitsvisie

Op dit moment wordt de Mobiliteitsvisie uitgewerkt. Door de raad zijn al wel 15 uitgangspunten vastgesteld. Deze zijn gestoeld op het STOMP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, MAAS (Mobility As A Service) en als laatste Privé (deel)auto) en de drie V's (Verminderen, Verschuiven en Verschonen). In de openbare ruimte geven we meer ruimte voor de voetgangers, fietsers, groen, klimaatadaptatie en verblijven. Een doelstelling die naadloos aansluit bij deze visie op spelen, sporten, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte.

1.5.7 Oude wijken

Borne kent een aantal oude wijken die voor revitalisering in aanmerking komen. Dit is een meerjarenplan en wordt gefaseerd uitgevoerd. Tijdens deze revitalisering wordt ook de ontwikkeling van de speellocaties meegenomen.

1.5.8 Onderwijs

Binnen de gemeente Borne bestaan convenant- en niet-convenantscholen. Met convenantscholen zijn afspraken gemaakt over het openstellen van het schoolplein met speeltoestellen na schooltijd voor spelende kinderen in de buurt. Dit is gebeurd, om er voor te zorgen dat binnen de gemeente Borne voldaan kan worden aan de landelijke norm voor de oppervlakte speelvoorziening binnen de bebouwde omgeving. Per 1 januari 2024 zijn deze convenanten beëindigd. Het kunnen spelen op schoolpleinen buiten schooltijd is een belangrijk aandachtspunt.

1.5.9 Groenambitieplan

Deze visie sluit aan bij de ambitie 'Samen werken aan een gezond en leefbaar Borne' uit het Groenambitieplan. Hierin staat beschreven dat een groene leefomgeving een gezonde leefomgeving

is. Een groene leefomgeving geeft meer aanleiding tot gezond gedrag. Een blokje om, hardlopen, of een keer de auto laten staan is interessanter in een aantrekkelijke groene leefomgeving.

1.5.10 Inclusie

In een inclusieve samenleving kan iedereen meedoen en wordt niemand uitgesloten of gediscrimineerd. Het doel van Borne is dat er mogelijkheden worden gecreëerd, zodat iedereen zoveel mogelijk mee kan doen. Daarbij ligt de focus op drie doelgroepen; mensen met een fysieke beperking, auditieve beperking en laaggeletterden.

1.5.11 Jeugd

De jongerenwerkers van Skillz zijn daar waar de jongeren zijn; op straat, op scholen, bij (sport)verenigingen. Zij organiseren veel activiteiten. Activiteiten waarmee jongeren hun talenten ontdekken, vaardigheden ontwikkelen en vooral veel plezier hebben. Jongerenwerkers van Skilzz geven aan dat er onder jongeren behoefte is aan een jongerenontmoetingsplek. Dit wordt onderstreept door de jongerenwerkers alsook de beleidsmedewerker jeugd en beleidsadviseur integrale veiligheid, omdat zij op deze manier jongeren beter kunnen bereiken. Daarnaast heeft dit positieve spin-off richting handhaving en het verminderen van overlast op locaties waar samenkomst van jongeren niet gewenst is (bv op schoolpleinen.

1.6 Wensen inwoners

Uit onderzoek in 2017 onder 153 Bornenaren kwam naar voren dat inwoners uit Borne speellocaties voor kinderen vanaf 7 jaar minder uitdagend zijn. De populairste speellocaties zijn de speelplek, straat en het grasveld. In bosjes wordt relatief weinig gespeeld. De helft van de ondervraagden geeft aan dat dit komt, omdat er onvoldoende ravotgroen is. Uit ditzelfde onderzoek komt naar voren dat 38% vindt dat er te weinig speelplekken zijn. Als opmerking wordt meegeven dat niet alleen ingezet moet worden op het faciliteren van buitenspeelplekken, maar dat dit ook gepromoot dient te worden.

Tijdens de Bornse Dromen Dagen hebben inwoners uit Borne van zich laten horen. Hier kwamen de volgende wensen binnen:

> ‘Meer speeltoestellen in (oud)Borne. Bijvoorbeeld in het Pellenhof’
>
> ‘meer speeltoestellen op grasvelden’
>
> ‘Panna kooi bij het Beekpark’
>
> ‘Beter onderhoud van speeltuinen’.

1.7 Doelgroepen

Deze visie richt zich op alle inwoners uit Borne. De behoefte van bewoners verandert naar mate zij zich in een andere levensfase bevinden. De openbare ruimte is voor iedereen, daarom is het zaak om met alle leeftijden rekening te houden.

1.8 Proces

Aan deze visie is een bijdrage geleverd vanuit team Sociaal domein (jeugd, gezondheid, onderwijs, inclusie), BorneSport, Directie & Bestuursondersteuning (wijkcoördinatie), Fysieke Leefomgeving (groen), Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling (mobiliteit), Wijkracht en de wijkverenigingen.

Vervolgens is Speelplan gevraagd een 0-meting uit te voeren en op basis van deze data speelruimtekaarten op te stellen.

Dit speelbeleid is op 11 februari ter kennisname aangenomen, waarna het als onderlegger dient voor de contourennota en de omgevingsvisie .

2. Openbare ruimte: dé plek voor beweging

Een buitenruimte die uitnodigt tot spelen, bewegen, sporten en ontmoeten draagt bij aan een gezonde en prettige leefomgeving. Ouders treffen elkaar bij een speelplek of het parkje in de buurt, waar kinderen samen leren spelen en hun motorische vaardigheden leren kennen en ontwikkelen op de speeltoestellen. Ouderen maken een ommetje in de buurt, mensen laten de hond uit en er wordt buiten gesport. Een uitnodigende openbare ruimte draagt bij aan de sociale cohesie.

Uitdagende speel- en beweegruimte moet aan de volgende basisvoorwaarden voldoen: schoon, heel en veilig. Daarbij ligt de ideale speelplek op loopafstand van de woning en is via een veilige route te bereiken. Ook moet bij de inrichting rekening worden gehouden met de specifieke wensen van de diverse gebruikersgroepen.

We onderscheiden voorzieningen op drie verschillende ruimtelijke niveaus en hebben het in deze visie over Speelbuurten. Dit zijn gebieden die worden begrensd door barrières en die de bewegingsvrijheid van met name jongere kinderen beperken.

2.1 Ruimtelijke niveaus

Kijkend naar de formele sport- en speelruimte dan kunnen we deze onderverdelen op 3 niveaus; wijk- en bovenwijks niveau, buurtniveau en straatniveau. Daarnaast is er ook informele sport- en speelruimte in de gemeente. Informele speelruimte is openbare ruimte die als speelruimte gebruikt wordt maar hier niet specifiek voor is ingericht, zoals trottoirs, plantsoenen, gazons, of de straat in woonerven.

2.1.1 Wijk- en bovenwijks niveau

Onderscheidend door ligging of inrichting heeft een grote speelplek een buurten soms zelfs een wijk overstijgende functie. Hier wordt een brede doelgroep (0 tot 99 jaar) bediend en is sprake van een uitdagend en multifunctioneel aanbod van sport- en speeltoestellen.

2.1.2 Buurtniveau

Op buurtniveau kennen we speellocaties met een belangrijke ontmoetingsfunctie. Ze bieden meer uitdaging en zijn uitgebreider qua inrichting. Er is vaak een combinatie voor sport- en spel te vinden en zijn geschikt voor de leeftijd 5 t/m 15 jaar. Deze locatie trekt kinderen uit de hele buurt.

2.1.3 Straatniveau

In straten zien we kleine speellocaties terug voor met name de jongere kinderen. Dit ligt vaak beschut in de woonomgeving, zodat er sociale controle mogelijk is. Dit zijn speellocaties met beperkte speelwaarde.

2.2 Speelbuurt

Speelbuurten zijn gebieden die worden begrensd door (harde) barrières als een drukke en/of doorgaande weg (auto en/of fiets), spoorlijn, watergang of een meer psychologische buurtgrens als een industrieterrein of juist een plein of park. De speelbuurt geeft een indruk van de bewegingsvrijheid van kinderen van ongeveer 6 tot 12 jaar. Voor deze doelgroep is het belangrijk om op speelbuurtniveau goede speel- en sportruimte te realiseren op korte afstand van de woning. Voor jongere kinderen (6-) zijn de grenzen van de speelbuurt minder relevant, zij spelen immers

hoofdzakelijk onder begeleiding/toezicht buiten, oudere kinderen (12+) worden niet belemmerd door de eerdergenoemde barrières.

2.3 Schijf van Vijf

Speelplan heeft de ‘Schijf van Vijf voor Buitenspelen’ ontwikkeld. De Schijf van Vijf is een advies voor een kwalitatief goede openbare speelruimte. Deze schijf bevat de vijf essentiële speelomgevingen voor een kindvriendelijke buurt. Als deze vijf elementen aanwezig zijn binnen de bewegingsvrijheid van een kind, is er sprake van een rijk, gevarieerd aanbod!

- Traditionele speelplek: uitdagende speeltoestellen en ontmoetingsplek.
- Vieze knieën: bespeelbaar groen om lekker vies te worden.
- ’t Pleintje: verharde ruimte voor vrij spel, fietsen, steppen of knikkeren.
- Trapveld: ruimte voor sport, fysieke uitdaging en ontmoeting.
- Speelroute: verbindende en veilige kindvriendelijke route door de buurt.

Deze vijf elementen vullen elkaar aan en zorgen daardoor voor meer diversiteit en een goede bereikbaarheid van speelruimte.

3. 0-meting

Tijdens de 0-meting zijn de speellocaties in Borne, Hertme en Zenderen in beeld gebracht. We kijken naar de barrières die er zijn en tekenen op de kaart de speelbuurten met wijk/bovenwijks in. Op basis daarvan wordt getoetst of de speelbuurt de gewenste diversiteit in voorzieningen biedt.

Alle locaties worden beoordeeld op situering, spreiding, vormgeving, gebruik en de huidige staat, doelgroep, speel/sportwaarde, mate van uitdaging en inrichting (natuurlijk, klassiek).

Deze kaarten en de beoordeling van de locaties leggen we naast de ambities. Hieruit komt een uitvoeringsplan voor met werkzaamheden op speelplekken die vanuit het beheer en andere planvorming (revitalisering oude wijken) prioriteit hebben. De werkzaamheden zullen worden onderverdeeld in hoge, midden en lage prioriteit. En jaarlijks worden een aantal van deze activiteiten opgepakt.

3.1 bevindingen

De gemeente telt 114 formele, openbare speelplekken met speel- en sporttoestellen verspreid over 8 wijken in Borne en de dorpskernen Hertme en Zenderen. Het aanbod bestaat uit 51 kleine speelplekken, 18 buurtspeelplekken, 2 wijkspeelplekken en 15 speelhoekjes. Er zijn 11 bespeelbare en beheerde schoolpleinen in de gemeente. Er zijn 17 plekken alleen op sport gericht. Weliswaar zijn er naast deze plekken nog 20 locaties (kleine speelplekken, buurt- of wijkspeelplekken) waar naast formeel spel ook een vorm van sport wordt aangeboden.

3.1.1 Speelaanbod

Borne wordt in drie stukken gedeeld door de spoorlijn en de Rondweg. Binnen deze delen zijn meerdere fysieke barrières voor jonge kinderen, waardoor de speelbuurten bepaald worden. In sommige buurten zijn er enkele verkeersrijke wegen die ook een zekere barrièrewerking hebben. Daarnaast zijn de kernen Zenderen en Hertme ook onderdeel van de gemeente. In Zenderen deelt de Hoofdstraat de speelbuurt in tweeën. In Hertme zijn geen barrières te vinden, waardoor de kern zelf ook een speelbuurt is.

In vrijwel alle speelbuurten is een hoge dichtheid van speelvoorzieningen. Deze voorzieningen zijn vooral gericht op kinderen van basisschoolleeftijd (van 4-12 jaar). Met uitzondering van enkele locaties zijn er regelmatig speelplekken te vinden binnen 350 meter van woningen. Qua inrichting zijn de speelplekken veelal hetzelfde: dezelfde type toestellen komen regelmatig terug. De toestellen zijn vooral gefocust op kinderen tot 9 jaar, waardoor de uitdaging in sommige buurten wat ontbreekt. Op sommige locaties biedt de aanwezige vrije ruimte rondom speelplekken veel mogelijkheid aan kinderen om ook zelf spel te maken in een natuurlijke omgeving.

De vrije ruimte rondom de speelplekken is in veel gevallen ingevuld met gras; bomen en heesters. In de regel is op deze vrije ruimtes veel schaduw. In de buurten zien we weinig ruimte voor spel op straat, waar kinderen op verharde ondergrond kunnen spelen met bijvoorbeeld stepjes en fietsjes. Veel ruimte op straat wordt ingenomen door de auto vanwege de parkeerfunctie voor bestemmingsverkeer.

3.1.2 Sporten en bewegen

De meeste speelbuurten in Borne zelf beschikken over minstens één sportvoorziening, vaak in de vorm van een trapveld. Naast de mogelijkheid om te voetballen zijn er door de buurten heen vaak tafeltennistafels aanwezig op sommige speellocaties en in mindere mate ook onecourt-basketbalveldjes. In het westen van Borne is eveneens een skatevoorziening. Verder kent de gemeente twee sportroutes met trimtoestellen aan respectievelijk de Weideplas en de Oude Rietkamp en een kleine beweegtuin nabij woonzorgcomplex Het Dijkhuis.

Onderzoekers van Speelplan geven aan dat de skatevoorziening beperkt is qua grootte en uitdaging. Ook zou het aanbod kunnen worden verbreed/aangepast door meer aandacht te geven aan urban sport mogelijkheden. De wijkspeelplekken; sommige buurtplekken en de groter opgezette sportlocaties bieden hiertoe de nodige ruimte. Urban sports als calisthenics, 3x3-basketbal en een pumptrack zouden interessante aanvullingen zijn. Of hier in Borne behoefte aan is, moet nog blijken.

In de dorpskernen is het sportaanbod naar rato meer uitgebreid. In Zenderen is op de helft van de locaties een trapveldje te vinden. Ook vinden we er een kleine skatevoorziening. In Hertme zijn verspreid over de speellocaties mogelijkheden te vinden om te voetballen, basketballen en volleybalen. Ondanks dat het geen divers sportaanbod is, is het aanbod ruim voldoende voor dorpskernen.

3.1.3 Inclusiviteit

Veel locaties liggen in het gras of hebben natuurlijke ondergronden. Toestellen zijn vaak moeilijk begaanbaar voor mindervalide kinderen. De speel- en sportplekken in Borne zijn daarom over het algemeen niet erg inclusief. Kleinere speelplekken of speelhoekjes liggen soms op verharding en zijn daarmee toegankelijker. Wel is de uitdaging en de mogelijkheid om andere kinderen uit de buurt te ontmoeten op deze plekken beperkt, aangezien de toestellen niet inclusief zijn. Het aanpassen van de paden en ondergronden en het toespitsen van de toestellen op mindervalide kinderen is op de centrale buurt- of wijkplekken belangrijk.

3.1.4 Klimaatbestendigheid

Borne is een groene gemeente. Veel van de openbare ruimte is ingericht met groenstroken en bomen. Het merendeel van de speelplekken ligt in het gras en is vaak omgeven door bomen en struiken waardoor de plekken in de regel schaduwrijk zijn. Wel viel tijdens de rondgang op dat meerdere locaties last hadden van grote plassen, waardoor speelplekken slecht bespeelbaar waren. Door deze problematiek aan te pakken zijn plekken beter bestand tegen wateroverlast en kan er op de locaties jaarrond naar believen worden gespeeld en/of gesport.

3.1.5 Informeel spelen

In de gemeente zijn er weinig mogelijkheden om op straat te spelen. Er zijn veel doorgaande wegen met smalle stoepen, ook staan er veel auto's geparkeerd langs de stoep of in parkeerhavens. In de woonwijken zijn amper (verharde) pleintjes die kinderen kunnen gebruiken om op te spelen. Veel vormen van spelen op verharding vinden dan ook plaats op de formele speelplekken. De vrije ruimte voor informeel spel is hoofdzakelijk vindbaar in het openbaar groen. De afwisseling van grasvelden, struiken, bomen en (met name in Stroom-Esch en Bornse Maten) water zorgt dat kinderen de natuur kunnen ontdekken. Vaak is deze groen ingerichte vrije ruimte gelegen aan de formele speelplekken,

maar er zijn ook verschillende grasvelden en groenstroken verspreid over de wijken in Borne. Deze bespeelbare en bewandelbare groenstroken zijn voornamelijk vindbaar langs de barrières.

Op de meeste plekken bestaat de ruimte uit open grasvelden en op enkele plekken zijn er ook bosjes waar goed in en omheen gespeeld kan worden. Met het Hertenkamp; 'De Bonte Koe' en de trimlocaties aan de Weideplas en de Oude Rietkamp is er naast de formeel ingerichte ruimte, wat ruimte voor informeel spel en informele recreatie voor (jong)volwassenen. De grasvelden zijn in de regel goed begaanbaar. Af en toe zien we wat ruig grasland. Daar waar ruimte lijkt te zijn geboden aan de biodiversiteit middels dichtere bebossing of heesterbeplanting is de informele ruimte vaak minder goed tot nauwelijks begaanbaar. Deze ruimtes dragen derhalve meer bij aan de biodiversiteit dan de vrije ruimtes in het gras.

3.1.6 Scholen

De meeste schoolpleinen in Borne zijn in het beheer van de gemeente. Vrijwel alle schoolpleinen zijn toegankelijk en het is daarom mogelijk om de schoolpleinen te betreden buiten schooltijd. De schoolpleinen vormen zowel in Borne als in de dorpskernen Zenderen en Hertme belangrijke aanvullingen op het openbare speelaanbod in de buurt. Wel zijn de schoolpleinen in de regel minder klimaatbestendig. Veel plekken zijn versteend en schaduwarm.

3.2 Aanbevelingen

- Uitdaging en variatie op speelplekken vergoten: meer voor 9+ jaar en meer variatie in het toestellenaanbod.
- Variatie in het sportaanbod vergroten: Urban Sports toevoegen aan het sportaanbod.
- Skatevoorziening Borne uitbreiden. Aanpassingen doen in samenspraak met gebruikers middels participatie.
- Bij herinrichting van speellocaties buurt- en wijkplekken inclusiever inrichten (paden, ondergronden en toestellen).
- Meer aandacht voor het wijk overstijgende jongerenaanbod (12+). Betrek jongeren en partijen die werkzaam zijn met jongeren in de participatie.
- Zorg voor een goede afwatering op speelplekken, zodat de speelplekken ook bespeelbaar blijven tijdens hevige regenval.
- Maak ruimte voor vergroening op de meer versteende schoolpleinen.

Deze aanbevelingen zijn terug te vinden in de thema's & ambities in het volgende hoofdstuk.

4. Visie spelen en bewegen in de openbare ruimte

Doel van deze visie is om alle Bornenaren te verleiden om **meer** en **vaker** buiten te spelen, sporten en bewegen. Om zo een gezond en actief leven te stimuleren, leefbaarheid te vergroten en sociale cohesie te versterken.

4.1 Thema's & ambities

Het doel is dat de inwoners uit Borne de openbare ruimte meer en vaker gaan gebruiken om te spelen, sporten en bewegen. Om dit doel te bereiken zijn 10 thema's geformuleerd die bijdragen aan dit doel:

1) Uitdaging en diversiteit; avontuurlijk en risicovol
2) Inclusief
3) Dichtbij
4) Landschappelijke inpassing en vergroening
5) Ouders én ouderen in beweging
6) Openbaar toegankelijke schoolpleinen
7) Recreatieve sport- en beweegplekken
8) Verbinding tussen hardware, software, orgware
9) Ruimte voor jongeren om te 'zijn'
10) Inspelen op wensen en behoeften inwoners

De bestaande speellocaties worden getoetst op deze thema's en in het hoofdstuk nu aan de slag staat beschreven welke acties de komende jaren worden opgepakt.

4.1.1 Uitdaging en diversiteit; avontuurlijk en risicovol

Om écht ontwikkeling te stimuleren moeten kinderen in spannende en uitdagende situaties komen. Situaties die niet altijd voorgeschreven beweegvormen presenteren, maar die creativiteit en de fantasie prikkelen. Je moet als kind vallen en weer opstaan. Daarom brengen we risicovol spelen in de praktijk. En dat zoveel als mogelijk in een natuurlijke speelomgeving met natuurlijke materialen en groen. Omdat we weten dat je dan al je zintuigen prikkelt. En omdat kinderen in een groene en natuurlijke omgeving langer en met plezier spelen.

Kinderen (en volwassenen) hebben uitdaging nodig om spelen en bewegen leuk te vinden. Goede speelplekken moeten daarom inspelen op de volgende ontwikkelvaardigheden:

- Mogelijkheden tot allerlei soorten beweging
- Ruimte voor socialisatie en samenkomst
- De mogelijkheid tot constructie, om dingen samen te stellen en te bouwen.
- Ruimte voor fantasie en verkenning, waar kinderen kunnen creëren en ontdekken.
- Ruimte voor rust, waar kinderen zich even kunnen terugtrekken.

Per leeftijdscategorie betekent uitdaging iets anders, daarom houden we bij de inrichting rekening met de door de Gemeente Apeldoorn, Provincie Gelderland en Urhahn | stedenbouw & strategie in kaart gebrachte behoeften en ruimtelijke eisen per leeftijdscategorie.

4.1.2 Inclusief

Van meekijken naar meespelen. In de gemeente Borne willen we het mogelijk maken dat alle kinderen samen kunnen spelen. Daarom richten we minimaal twee openbare speellocaties in tot samenspeelplek. Een samenspeelplek is een speelplek waar:

- iedereen 100% welkom is,
- 70% van de speelaanleidingen bereikbaar is voor iedereen,
- 50% van de speelaanleidingen bespeelbaar is voor ieder kind en gericht is op het stimuleren van ontmoeting en samen spelen.

Daarnaast houden we bij de inrichting van alle speelplekken rekening met het beperken van fysieke barrières als een te smalle poort en het ontbreken van verhard hoofdpad. Op deze manier maken we speellocaties ook toegankelijk voor kinderen van ouders met een fysieke beperking. Het lijkt logisch in ieder geval een samenspeelplek te realiseren op het schoolplein van de nieuw te bouwen school voor Kindcentrum Borne West. Dit omdat deze scholen reeds een samenwerking hebben met KidsVooruit. Deze stichting heeft een aangepast klaslokaal voor kinderen met een beperking binnen de reguliere basisschool. In de klas krijgen kinderen onderwijs op maat, met de zorg en ondersteuning die ze nodig hebben. Ook de speellocatie in het Eschpark is een samenspeelplek.

4.1.3 Dichtbij

Dichtbij is relatief en voor een kind van 4 jaar betekent dichtbij iets anders dan voor een volwassene. Wij kijken daarom op verschillende manieren naar voorzieningen en de afstand.

Kleine kinderen spelen in en om het huis, onder toeziend oog van ouders. Daarbij beter een goede, brede stoep en enkele aantrekkelijke, grotere plekken in de buurt dan kleine, met een enkel speeltoestel. Speelhoekjes; speelplekken met een enkel toestel of een speelaanleiding in de verharding, bieden weinig speelwaarde en willen we daarom in aantal terugbrengen.

Om de definitie ‘dichtbij’ handen en voeten te geven, kijken we naar de bespeelbaarheid van speelbuurten. Wat nodig is voor een goede speelbuurt, is afhankelijk van de omvang en het karakter van de speelbuurt. Van belang is met name de hoeveelheid en diversiteit aan mogelijkheden en uitdaging per leeftijdscategorie binnen een speelbuurt. Kunnen kinderen zich hier goed vermaken? Tijdens de 0-meting brengen we daarom naast de speelruimtes ook de barrières in beeld.

In uitvoeringsplannen kan vervolgens aangegeven worden welke plekken essentieel zijn om te behouden en waar uitbreiding nodig is. Hierbij worden de volgende vier (voorlopige)kaders gehanteerd:

1. Elke speelbuurt moet tenminste één goede buurtspeelplek hebben. Of als het niet mogelijk is een netwerk van (goede) kleine speelplekken.
2. In goed bespeelbare buurten (brede stoepen, lage parkeerdruk, voldoende bespeelbaar groen, weinig barrières) is het niet noodzakelijk om te voorzien in aanvullende speelplekken, kinderen kunnen in principe immers prima de centrale buurtspeelplek bereiken.
3. In buurten die minder goed bespeelbaar zijn, is het wél nodig om te voorzien in zowel de buurtspeelplek als een netwerk van kleinere speelplekken.
4. In een speelbuurt zijn minstens 4 van de 5 essentiële speelomgevingen uit de Schijf van 5 vertegenwoordigd.

Naast de speelplekken in de speelbuurt zijn er soms ook grote speelplekken met een aanbod voor de hele wijk. Deze kunnen ook als buurtspeelplek functioneren, maar zijn in sommige gevallen bewust bedoeld voor een specifieke doelgroep verspreid over de gehele gemeente.

4.1.4 Landschappelijke inpassing en vergroening.

Spelen in het groen daagt meer uit. Niet iedere speellocatie hoeft 'natuurlijk' te zijn aangelegd, maar vergroening is bij nieuw aan te leggen locaties wel een belangrijk aandachtspunt voor het creëren van beleving, het verlengen van het verblijf en voor het bieden van schaduw. Daarbij is het streven de speel-, sport-, beweeglocatie landschappelijk in te passen. Geen rechthoekige zandbak met speeltoestellen, maar een ruimtelijke omgeving dat prikkelt en stimuleert. We creëren bij voorkeur een speellandschap met speelaanleiding, daarin kunnen speeltoestellen een plek hebben, maar dat hoeft niet altijd. In de speelomgeving is ook aandacht voor goede afwatering, zodat jaarrond veilig en prettig gespeeld kan worden.

Ruimtelijk kan er gewerkt worden met de volgende bouwstenen:

- Reliëf – hoogteverschillen
- Beplanting
- Beschutting
- Natuurlijk water, ondiep en met (een lichte) stroming
- Water, zand en modder
- Losse natuurlijke elementen (hout/recycling materiaal).

4.1.5 van 0 tot 100 jaar

Dit speelbeleid omvat niet alleen de speellocaties, we hebben ook aandacht voor beweegruimte voor jongeren, volwassenen en senioren. Daarvoor richten we bovenwijkse buitensport voorzieningen in voor ongeorganiseerde sporters. Ook werken we samen met Borne Sport aan beweeg- en speelroutes door Borne. Deze samenwerking is ook van belang om het gebruik van bepaalde voorzieningen te stimuleren. Hierover meer bij de ambitie 'verbinding tussen hardware, software, orgware'.

4.1.6 Openbare schoolpleinen

Scholen hebben een belangrijke maatschappelijke functie in de wijk; voor, tijdens en na schooltijd. Vandaar dat deze schoolpleinen ook buiten schooltijd openbaar toegankelijk zijn. De gemeente is verantwoordelijk voor de eerste aanleg van schoolpleinen. De gemeente vervult een adviserende rol bij het inrichten van schoolpleinen en stimuleert scholen om te vergroenen.

Op een groen schoolplein is een selectie aan natuurlijke elementen aanwezig en zijn zo ingericht dat kinderen worden uitgedaagd te spelen in en met deze natuurlijke elementen. Groene schoolpleinen hebben als voordeel dat ze mogelijkheden bieden voor gevarieerde speel- en leeractiviteiten, het draagt bij aan herstel en ontspanning, zintuigelijke simulatie, biodiversiteit en klimaatbestendigheid.

De kaders voor inrichting en beheer van de schoolpleinen zullen o.a. worden vastgelegd in het IBOR.

4.1.7 Recreatieve sport- en beweegplekken

De recreatieve sport- en beweegplekken in Borne zijn veelal voorzien met voetbalgoaltjes. Maar buitensport is meer. Uit onderzoek onder het kinderpanel in 2017 bleek dat er bijvoorbeeld behoefte is aan een bootcamp parcours. Bij uitbreiding en omvorming zetten we in op diversiteit qua speel- en sportaanbod in de speelbuurt. Kanttekening: er moet wel rekening worden gehouden met de verschillende gebruikersgroepen. Daardoor kan het zo zijn dat in 1 speelbuurt meerdere trapveldjes zijn, omdat hier verschillende groepen gebruik van maken. Ook zien wij in de Bornsche maten dat er op diverse locaties particuliere goaltjes zijn geplaatst. Dit is niet wenselijk vanuit onderhoud en veiligheid. Daarom wordt ingezet op het faciliteren van sportlocaties bovenwijks en wordt er gekeken waar trapveldjes in de wijk kunnen worden gerealiseerd.

4.1.8 Verbinding tussen hardware, software, orgware

Een leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen, spelen en te sporten wordt door Kenniscentrum Sport & Bewegen gedefinieerd als een beweegvriendelijke omgeving (BVO). Deze definitie van een beweegvriendelijke omgeving is nadrukkelijk breder dan alleen de fysieke omgeving en voorzieningen (hardware). Het gaat ook om de activiteiten (software) en de organisatie (orgware). Samen met BorneSport en de JOGG-medewerker verkennen we de mogelijkheden voor activatie op de sport- en speelplekken. Dit kan zijn door zelf iets te organiseren of in netwerkverband zaken te initiëren. Bewoners en wijkverenigingen worden actief betrokken bij de inrichting van de speellocaties en daarbij streven we naar het vergroten van betrokkenheid, tevredenheid en eigenaarschap.

4.1.9 Ruimte voor jongeren om te ‘zijn’

Voor jongeren in Borne is er in de buitenruimte geen speciaal voor hen ingerichte ruimte. Gevolg, ze hangen op plekken waar je dat liever niet ziet. Door als gemeente zelf een hangplek te faciliteren op een gewenste plek, bieden we ruimte voor de jeugd én toezicht. In samenwerking met team jeugd, Skillz en de jongeren is reeds een pilot gestart voor drie JOP’s.

4.1.10 Inspelen op wensen en behoeften inwoners

Bij iedere nieuwe ontwikkeling worden inwoners actief betrokken. Wensen en behoeften worden geïnventariseerd, inrichtingskeuzes worden voorgelegd en besproken en ook wanneer de plannen gereed zijn, is inspraak door bewoners een goede manier om draagvlak te versterken en kan een stap worden gezet om bewoners zelf een actieve rol te laten spelen in hun omgeving (bv. rollen in toezicht en beheer).

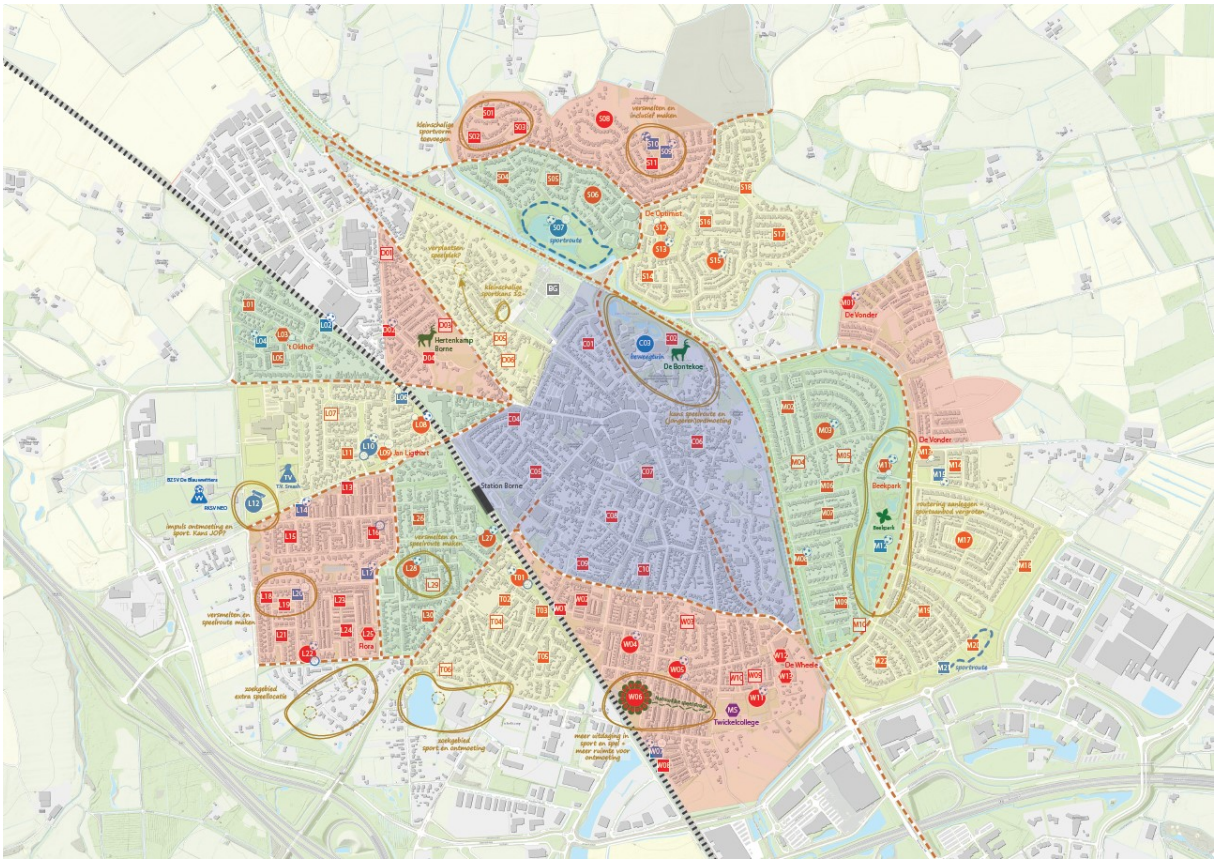
Buiten de ontwikkelagenda om kunnen er verzoeken en wensen van inwoners ontstaan. Deze worden afgewogen en indien passend binnen het beleid en beschikbare middelen opgepakt.

5. Aan de slag!

Het gedachtegoed uit deze visie wordt nu al in de praktijk gebracht bij de vervanging en het onderhoud van bestaande speel- en sportplekken. En bij de aanpak van de ‘Oude wijken’. Daarnaast is op basis van de 0-meting een kansenkaart gemaakt. Op basis van de aanlegjaren van de speellocaties & gegevens uit de inspecties, meerjarenplanning ‘oude wijken’ en de kansenkaart wordt een uitvoeringsplan opgesteld.

5.1 Kansenkaart Borne

Grotere weergave in ‘bijlage 2. Kansenkaart’.

5.2 Kansenkaart Hertme

5.3 Kansenkaart Zenderen

Bijlage 1. SROI

